

# Deputat boljak häkim nutugyndan bellidir / satiriki hekaýa

Category: Hekaýalar, Kitapcy, Satiriki hekaýalar

написано kitapcy | 22 января, 2025

Deputat boljak häkim nutugyndan bellidir / satiriki hekaýa

DEPUTAT BOLJAK HÄKIM NUTUGYNDAN BELLIDIR

Üç sagat bäri dört sany «Jip» awtoulagy ýoldady. Awtoulaglar oba çayhanasynyň deňesinde sägindi. Häkim iň öňdäki awtoulagdan düşdi, ikinji awtoulagdan hat-ýazuwçy, depderçi, içeri işler bölüminiň başlygy, žandarmeriýanyň başlygy düşdi. Ekerançylyk edarasynyň başlygy, saglygy goraýyş bölümiň başlygy, bilim bölümiň başlygy, liseý müdiri, hat-habarlar gullugynyň başlygy, tehniki tükelleyiş edarasynyň başlygy we beýleki başlyklar yzdaky iki awtoulagdadylar. «Jipleri» gören obalylyar çayhananada oturan ýerlerinden daşaryk okduryldylar. Biri baryp häkimiň elini ogşady, ýene biri elleşdi. Kimsi baryp ýitirip tapan ýaly gujaklaşdy. Häkim bolsa olaryň hemmesini mähirli bagryna basyp çykdy. Uzak ýyllap zary çekilen demokratiýanyň bu gadyrly duşuşygy kim bolsaňam gözüňe ýaş inderjekdi.

Olaryň hemmesi birden çayhana girdiler. Häkim çayhananyň ojağynyň golaýynda aýbogdaşyny gurup oturdy. Ol obanyň iň ýaşulysy Mahmyt agany ýanyna – sag gapdalyna oturtman arkaýyn oturmady. Obalylyar ýaşlaryna görä gezekli-gezegine aýbogdaşlaryny gurup oturdylar. Etrabyň dürli pudaklarynyň wezipeli işgärleri eýeleýän wezipesine görä, bosagada dik durdular.

– Hoş geldiňiz, Beý!..

– Hoş gördük, agalar!..

– Hoş geldiňiz!..

Eller çep döşüň üstüne gondy.

– Salam!..

– Salam...

Häkimem edil obalylar ýaly sag elini ýüreginiň üstüne mäkäm basyp, her obala aýry-aýry: «Salam, salam!» diýip gaýtalaýardy.

Çaýdyr, kofe getirildi. Özlerine häkim tarapynda ýöriteläp «otur» diýilmänsoň, gapyda dik duran işgärler çaýdyr kofelerini agyzlaryny şapbyldatman işjek bolup garabaşlaryna gaýdylar. Olaryň içindäle intellektual batyrgaýlygy bilen tanalýandygy üçin on ýyl bäri wezipesi ulalyp gidibermeýän tokaý-hojalyk edarasynyň başlygy reumatizmden ejir çekýän aýaklarynyň agyrysyna çydap bilmedi, ol sagrysyny diwara ýaplap, ýene-de bir gezek gözsüz batyrlyk etdi. Häkim atalyk mähri çogup duran nazary bilen obalylara göz aýlady:

– Halyňyz niçik, obadaşlar?

Ýerli-ýerden çykan sesler çaýhanany gaplap aldy:

– Sag boluň, begim!...

– Alla günümüzizi göp görmesin!..

– Seniň saýaňda gem zadymyz ýok!..

– Alla seni biziň başymyzdan aýyrmasyň!..

Häkim obalylara matlabyny düşündirmäge durdy. Ol häzir edil obalylaryň biri ýaly, halkyň biri ýaly bolup, göýä olaryň dili, olaryň agzy bilen gepleýän ýalydy. Hususanam «k» harpyny «g» harpy bilen çalşyp gürlemäge çalyşýardy. Talypka medeni çärelere köp gatnaşandygy üçin obalylaryň agzyna ussatlyk bilen öýkünýärdi:

– Agalar, sizi juda-juda göresim geldi... Men siziň obaňyza gelmänime näçe gün boldy?

Obaly bir ýaşuly:

– Düýn däl öňňin bärdediň – diýip gygyrdy.

– Aman-aman... Çyndanammy Ir-rejep aga?.. Maňa hamala bir ýyl geçen ýaly-da! Walla, sizi göresim geldi.

Obalylar bilen ýeke-ýeke gürleşmäge ýaltanmaýan häkim oturan obalylaryň birine ýüzlendi:

– Sadyg aga, seniň işiň nätdi? Pangadan grado aldyňmy-gy?

– Sag bol, begim...

– Düýnüň özi Zirehet pangasyna bardym, iki müň gaýma galdyrdym...

– Nämе diýýäň Sadyg aga? Düýnüň özünde şähеrе baran bolsaň, ýolugra sowlup geçäýmeli egeniň-dä. Bir gäse aýyja gofämi içer geçerdiň.

– Bimaza etmäýin diýdim...

– Bäh, bäh, bäh... 0 nämäň bimazalygy, Sadyg aga? 0 etrap düşelgehanasy siziň öýüňiz ahyryn!..

Häkim soňra başga birine ýüzüni öwürdi:

– Ysmyýl aga, geçen agşam seni üdd-düýşümde görüpdirin.

– Pygamber ýorgudy bolsun.

– Oý-pigirim sizde galdy. Ýogsa-da bir gemçiligiňiz barmyga diýip iňkise gitdim oturdym. Siz meniň gündiz huşumda, gije düýşümde...

Ol gepläp durka arasynda çayhananyň gapysy açylyp, içeri obalylar girip, göni häkimiň öňüne baryp, ýaş bolsa elini öpüp, garry bolsa gujaklaşyp, hal-ahwal soraşýardy. Häkim olaryň köpüsiniň adyny ýatdan bilýärdi: Memmet, Ehmet, Hüsün... Ady ýatdan çykany bolsa:

– Gusura bagmaň, aglymdan çygmyş, adyň nämеdi seň? – diýip soraýardy.

– Satylmyş.

– Eý-hoo!.. Undupdyryn-aý. Otur, otur, Satulmuş. Oň ýalam yragda durma. Gel ýanjagazymda otursana!..

Häkim garşysynda dik duranlary obalylara görkezdi:

– Bulary tanaýaňyzmy, agalar?

Häkim ger oba gelende bu soragy bererdi, obalylaram:

– Tanaýas begim, tanaýas! – diýerdiler.

Häkim şonda-da işgärlerini obalylara tanatmaga durdy:

– Şu bärgi şilliň hor?..

Obalylar:

– Bilýäs, bilýäs, hatçy beý... – diýişdiler.

– Onuň ýanyndaky duran çişik salgyt edarasynyň başlygy. Bir işiňiz düşdümi, gapyny gagman göni giriň. Eger möhümiňiz bitmese, göni meň gapymy gagyň!

Şu galstugy gyşyk, paşmagy ökjesizi tanaýaňyzmy?

– Ony bilemzok? Zirehediň başlygymy ol?

Häkim olary ýekän-ýekän tanadyp çykandan soň işgärlerine:

– Oturyň! – diýdi. – Öňler bularyň didaryny görmek üçin yüz

görümlig bermelidi. Şimdi olaryň jemläp, siziň aýagyňyza getirdim. Ydd-demokratiýa diýip, şuňa diýilýär.

– Alla seni bize köp görmesin!

– Aýtjag-goýjag zadyňyz, arz-şikaýatyňyz barmy? – Obalylar arz-şikaýatlaryny aýdyp başlandan ol bu boýunça jogäpkär işgärine görkezme berdi: – Ýaz, belle ildeşlerimiziň aýdýanlaryny. Derhal düzedilsin, işiň netijesiniň hökmany suratda dyggatyma ýetirersiňiz!

Häkim işgärleri bilen stambullylaryň şiwesinde gürleýärdi. Obalylar «Biziň häkimimiz emme-de dil bilýä...» diýip, häkime baha berýärdiler.

Şikaýatlar diňlenip durka gapy kakylady. Hor, solgun ýüzli bir ýaş oğlan girdi. Ol utanyp diýen ýaly häkime golaýlaşdy. Hemme obalylara edişi ýaly, ony-da gujaklap bagryna basdy, maňlaýyndan ogşady.

– Ýagdaýlar gowumy?

– Köp sag boluň, hojaýyn... Minnetdar, gowy ýagdaýym...

Geň galaýmaly!.. Bu ýaş ýigidiň dili başgady, ol stambullylaryň şiwesinde gürleýärdi.

– Adyň Inzamydy seniň? Ýadymdan çykypdyr...

– Ýok, hojaýyn. Muslih.

Häkim birden çuslandy. Bu ýaş ýigit obalylardan däl bolmaly. Ýogsa-da, bärde bir ýalňyşlyk goýberäýdimikä? Onuň gaşlary eserdeňlik bilen ýokary бүрүşdi:

– Nämeci sen?

– Oba mugallymy, hojaýyn.

Häkim aklyna aýlandy. Ol ýaş ýigidi obalydyr öýdüp gujaklapdy, maňlaýyndan öpüpdi ahyryn! Häkimiň ýüz-gözi üýtgedi. Ol mugallymy «Bar, yok bolsana!» diýen manyda: «Tff-uu!» diýip, eliniň tersi bilen itekläp goýberdi. Häkimiň dişleriniň arasyndan syzylyp çykan bu ýigrenç gatysykly sözden many alyp bilmedik mugallym nämä etjegini bilmän aljyrady. Häkim oňa:

– Geç, beýlägg! – diýip, azgryldy. – Dur, şo taýda!

Oba mugallymy göýä jenaýat eden ýaly ýüzüni aşak sallap, utançly halda yzyna öwrüldi we dik duran işgärleriň iň yzyna geçdi.

Gün günortadan agypdy. Häkim obalylar bilen jem bolup sarmadyr

palaw iýdi. Erninden syrykdyryp aýran baryny içdi. Garynlaryny ger-k-gäbe doýduranlaryndan soň häkim bilen onuň ýanyndaky işgärler «Jiplere» atlandylar. Obalylar olaryň yzyndan el salgap galdylar:

– Güle-güle!..

– Sag-aman gidiň!..

– Gelip duryň!..

– Ýene garaşarys, bege-em!..

– Saglykda görşeliň!..

Ýola çykan awtoulaglar başga bir obanyň çetinden girdi...

Ynha, saýlaw döwri hem gelip ýetdi. Şol etrapdan baş sany deputat saýlanmalydy. Talaşgär bolsa segsen dört sanydy. Häkim hem şolaryň arasyndady. Onuň saýlanjagyna şek-şübhe ýokdy. Eýse, haýsy obaly oňa ses bermez? Çünki ol tegelek dört ýylyny obalylaryň arasynda geçiripdi. Saýrysyna, sagyna, näsagyna, bergilisine – kim näme diýse ylgapdy. Näme diýseler, näme isleseler edipdi. Häkim deputat saýlanjagyna arkaýyn bolsa-da, saýlaw üçin ýyganan halkyň önünde münbere çykyp saýlaw maksatnamasy bilen çykyş etdi. Diňleýjileriň arasynda Möwlit aganyň keýpi ýokdy. Ol häkime:

– Rugsat ber... – diýip towakga etdi. – Bu belent ýerden menem birki agyz söz aýdaýyn!

Häkim Möwlit aganyň özüni goldap söz sözlejegini bilýändigini üçin onuň golundan tutup, münbere çykardy. Möwlit aga sakgalyny sypalaşdyran boldy we mikrofonyň önünde köpçülige ýüzlenip başlady:

– Ildeşler!.. Hägimimiz talaşgärliğini görkezdi. Men bilýän, hemmäňiz şoňa ses berersiňiz... Ýöne başga bir zady pigirlenip gördüňizmi? Men segsen igi ýaşymda. Bu jelegaýlara häzire çenli şular ýaly hägim gelmändi. Ýol diýdig, çegdi. Suw diýdig, getirdi. Lugman diýdig, berdi. Gredit diýdig, alyň diýdi. Megdep diýdik, «ana, megdep» diýdi. Ýurdy garyş-garyş aýlansaňyz, bular ýala sataşmarsyňyz.

Sizem indi ony deputat saýlap, özüňize zyýan edýäňiz. Soň halymyz niçik bor? Deputatlyk aňsat zat, gim saýlansa-da oňarar. Etrapdan daşlaşdyrjak başga adamyňyz ýogmy? Oýlanyň, ölçeriň, soň garara geliň!

Möwlit aga münberden indi. Ýüz-gözi üýtgän häkim gahar-gazabyny belli etmejek bolup, gaýtadan münbere çykdy. Ol Möwlit aganyň öwgüsine minnetdarlyk bildirenden soňra, eger özüni deputat saýlasalar, mejlisiň münberinden bu halkyň hak-hukugyny hasam gowy gorajakdygyna äht edip, iki sagat dagy gürledi.

Möwlit aganyň çykyşy ýylgyrym çaltlygynda obalaryň hemmesine ýaýrady. Bir hepde geçensoň geçirilen saýlawlarda sandykdan häkime berlen ses bary-ýogy iki ýüz on dört sany ses çykdy. Bu sesleri-de ondan halas bolmak isleýän iki ýüz on dört sany etrap edara-guramalaryň başlyklary bilen häkimiň öz maşgalasy agzasy beren eken.

Deslapky saýlawda deputat saýlanmak üçin häkimlik kürsüsindenem el çeken öňki häkim indi öýünde oturyp ýolbaşçylyk tejribesinden başgalaryňam peýdalanmagy üçin kitap ýazýar.

On dört ýyllık zähmet karýerasyndan onuň dilinde ýekeje yz galdy, olam mahal-mahal «k» harpyny «g» harpyna öwürüp gürleýänligi. Ol ýazyp oturan kitabyndan başyny galdyryp aýalyna şeýle diýýär:

– Geýwanyjygym, maňa birje gäse gofe getir, ýene gellämden tutdy!.. Satiriki hekaýalar